

מושב הקיץ של הכנסת

י"ד אייר תשע"ח - י' אב תשע"ח

(29/04/2018-22/07/2018)

סיכום הפעילות הפרלמנטרית בנושאי דת ומדינה

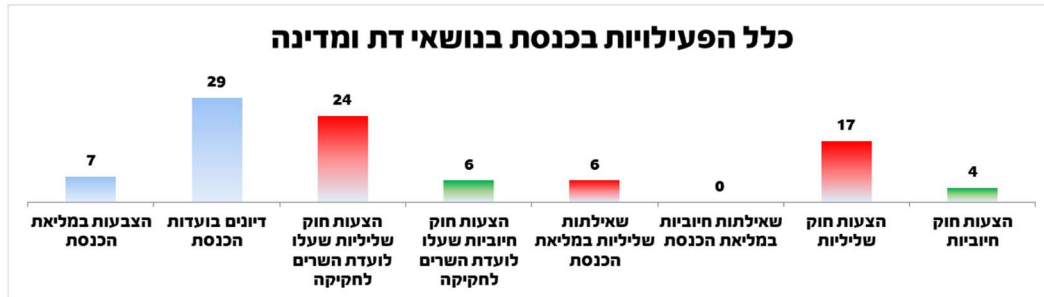
דו"ח מרכז ליב"ה

אב תשע"ח

פתיחה

מרכז ליב"ה מגיש בפניכם דוח לסיכום הפעילות הפרלמנטרית בענייני דת ומדינה במהלך מושב הקיץ של הכנסת ה-20, תשע"ח.

דוח זה עוסק בסקירת פעילות החקיקה של חברי הכנסת, פעילות ועדות הכנסת והמליאה, ומושפע גם מהזירה הציבורית הכללית ומפעילות חברי הכנסת לשמירת הזהות היהודית של המדינה.

מושב הקיץ של הכנסת ה-20 התאפיין בעיקר בפעילות בעייתית בתחום דת ומדינה.

במסגרת המושב קודמו מספר הליכי חקיקה בעייתיים מאוד, כאשר חברי הכנסת לא פעלו כנדרש כדי לבלום אותם.

כמו כן, חברי הכנסת הפגינו חולשה ולא קידמו תהליכי חקיקה חשובים ומהותיים לשיפור הצביון היהודי של המדינה. דבר שמתבטא בניקוד האישי שניתן לחברי הכנסת על פעילות פרלמנטרית חיובית שם על פי הנתונים שאספנו נמצאים כל חברי הכנסת בדירוג נמוך ביותר.

בין פעולות החקיקה הבעייתיות שקודמו במהלך המושב יש לציין בעיקר את החוקים הבאים:

- **חוק הפונדקאות** (על פי תיקון החוק שקידם סגן שר הבריאות ליצמן הותר השימוש בפונדקאות גם לנשים רווקות).
- **חוק הלאום**, שאמנם בעיקרו חיובי אך במסגרתו נפגעה שמירת השבת הציבורית, והוענק לבג"ץ כלי נוסף לביטול חוקים שלפרשנות בג"ץ מנוגדים לערכים היהודיים.
- **הרחבת הרחבה הרפורמית** - הליך נוסף, שאינו הליך חקיקה, שעבר בהצבעה בכנסת הוא העברת סמכויות ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים לידי ראש הממשלה שמכוחה אישר ראש הממשלה את הרחבת הרחבה הדרומית במסגרת ההליכים להעברת המקום לידי הרפורמים.

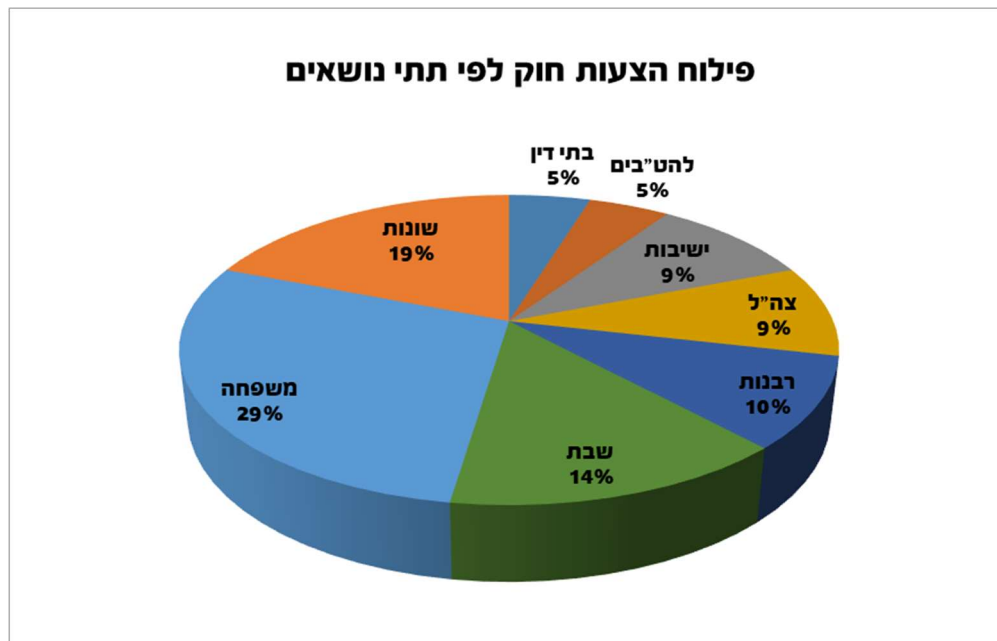
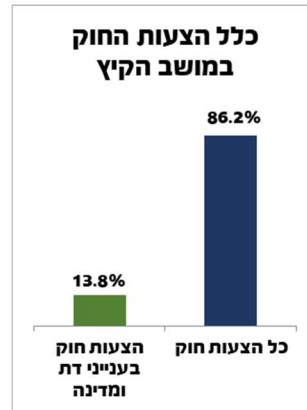
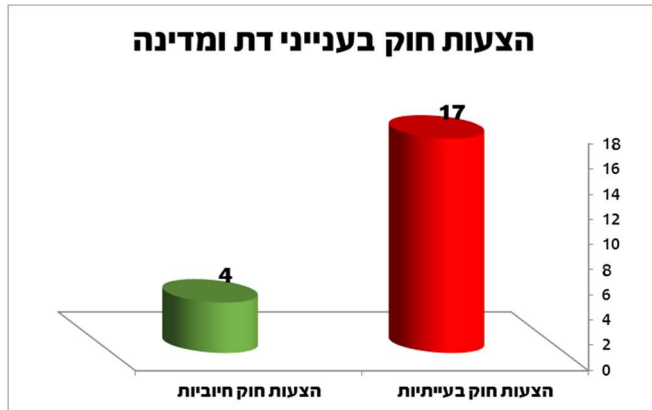
בתחום החקיקה, כ-14% מכלל הצעות החוק החדשות שעלו על שולחן הכנסת נוגעות לסוגיות דת ומדינה. רובן הגדול של הצעות החוק בעייתיות ועלולות לפגוע באופי היהודי של המדינה. מנגד, הונחו על שולחן הכנסת רק 4 חוקים חיוביים חדשים, וקודמו הליכי חקיקה במליאה לשלשה חוקים בלבד.

כמו כן, הוגשו 6 שאלות בנושאי דת ומדינה כאשר אף אחת מהם לא באה מהצד החיובי.

הצעות חוק שהונחו על שולחן הכנסת

במהלך מושב הקיץ הונחו על שולחן הכנסת 290 חוקים, 21 מתוכם עוסקים בנושאי דת ומדינה.

מתוכם רק 4 הצעות חוק מחזקות את הזהות היהודית של המדינה, ו-17 הצעות חוק פוגעות בה באופן בעייתי ביותר:

2.

הצעות חוק חיוביות שהונחו על שולחן הכנסת

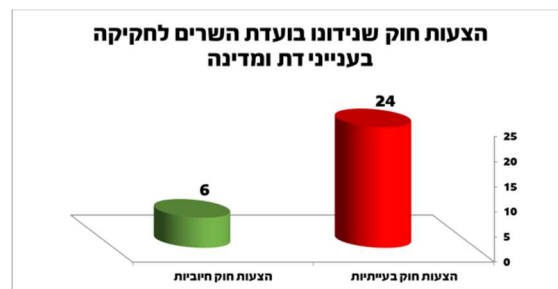
מס' הצ"ח	מגישים	הצעת החוק	תחום
5424	בצלאל סמוטריץ, מרדכי יוגב, ניסן סלומיאנסקי	הצעת חוק הרבנות הראשית לישראל (תיקון – שכירת רשות לצורך עירוב שבת), התשע"ח-2018	שבת
5445	דן סידה, יואב בן צור, ינון אזולאי, יעקב אשר, יעקב מרגי, יצחק ועקנין, מיכאל מלכיאלי, מנחם מוזס	הצעת חוק לשכת עורכי הדין (תיקון – ייצוג בפני בוררות המתנהלת על פי דין דתי), התשע"ח-2018	בתי דין
5562	יוליה מלינובסקי, פנינה תמנו	הצעת חוק התקשורת (בזק ושידורים) (תיקון – חובת סינון אתרים פוגעניים), התשע"ח-2018	משפחה
5467	אורי מקלב, אכרם חסון, בצלאל סמוטריץ, דוד אמסלם, דן סידה, יואב בן צור, ינון אזולאי, יעקב אשר, יעקב מרגי, ישראל אייכלר, מיכאל מלכיאלי, מכלוף מיקי זוהר, מנחם אליעזר מוזס, מרדכי יוגב, משה גפני, נאוה בוקר, ניסן סלומיאנסקי, שולי מועלם-רפאלי	הצעת חוק הרב הצבאי הראשי, התשע"ח-2018	צה"ל

סעיף זה מתייחס להצעות חוק המחזקות את הזהות היהודית במדינה בלבד. לא פירטנו כאן את הצעות החוק והפעילות הפוגעת בזהות היהודית, נציין שישנם חברי כנסת שמופיעים לעיתים בשני צידי המתרס.

3.

פעילות ועדת השרים לחקיקה

ועדת השרים לענייני חקיקה דנה במהלך מושב הקיץ ב-30 הצעות חוק הנוגעות לענייני דת ומדינה:

רוב ההצעות הבעייתיות אמנם לא קיבלו את תמיכת ועדת השרים (21), אך לא התקבלה החלטה להתנגד להם (למעט 4 הצעות), אלא רק לדחות את הדיון במס' שבועות או חודשים. הצעה אחת הנוגעת לחזקת הגיל הרך אושרה לקריאה טרומית. מנגד, הצעת חוק חיובית אחת קיבלה את תמיכת ועדת השרים לקידום המשך חקיקה, ובחמש הצעות הוחלט לדחות את הדיון.

יש לציין שניתן לראות באופן עקבי שועדת השרים אינה מקבלת החלטות סופיות בהצעות הנוגעות לנושאי דת ומדינה, אלא בוחרת להסתפק בדחיית ההצעה לדיון נוסף בהמשך. זאת, בניגוד להצעות חוק שליליות בהקשר הלאומי, אותם דוחה הוועדה על הסף.

התקדמות בתהליכי חקיקה חיוניים

סמכות בינ"ל לבתי הדין לדון בגירושין

הצעת חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון מס' 4) (סמכות בין-לאומית בתביעה לגירושין), התשע"ח-2018. **אושרה בקריאה שניה ושלישית, ונכנסה לספר החוקים של מדינת ישראל.**

הגדלת מימון המדינה למועצות הדתיות

הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – סכום ההשתתפות הרגיל בהוצאות התקציב של מועצה), התשע"ז-2016. **אושר החלק הרלוונטי בהצעת החוק הנוגע רק לשנת 2018 בקריאה שניה ושלישית.** החלקים הנוגעים לשנים הבאות יוגשו בהצעות חוק נפרדות בהמשך

סירוב לעבוד ביום המנוחה השבועי

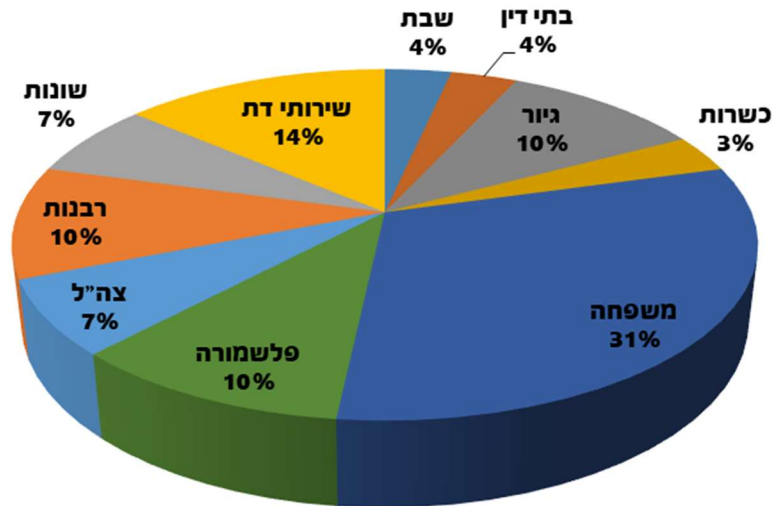
הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 18), התשע"ח-2018, המאפשר גם לאדם חילוני לסרב לעבוד בשבת, במקומות עבודה להם אין היתר העסקה מיוחד בשבת. **אושרה בקריאה שניה ושלישית, ונכנסה לספר החוקים של מדינת ישראל.**

.5

פעילות ועדות הכנסת

במהלך מושב הקיץ נערכו בוועדות הכנסת 29 דיונים בנושאי דת ומדינה.

דיוני ועדות הכנסת במושב החורף בחלוקה לתחומים:

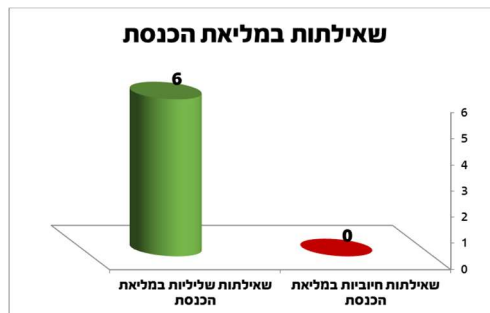

.6

שאלות במליאת הכנסת

במליאת הכנסת הוגשו במהלך מושב הקיץ 6 שאלות בנושאי דת ומדינה, רובן ככולן נועדו להחליש את זהותה היהודית של המדינה, למעט שתי שאלות בנושאים טכניים.

לא הוגשה אף לא שאלתא חיובית אחת המחזקת את הזהות היהודית של המדינה.

פעילות כללית

כפי שציינו בדברי הפתיחה, בקיץ הנוכחי ממשיכות ללוות אותנו מספר סוגיות משמעותיות בענייני דת ומדינה, בעלות השפעה רחבה על צביון המדינה.

א. כינוס השדולה החילונית בנושא הדתה בצה"ל

בתאריך ה' אב תשע"ח (17.07.18) התכנסה השדולה החילונית בכנסת לדון ב'הדתה' כביכול בצה"ל. במסגרת הדיון אמר יו"ר השדולה חה"כ עמר בר לב:

"ראוי לציין כי הרמטכ"ל אייזנקוט לא התעלם מהמגמה, והחליט לאחוז בתפוי"א הלוהט הזה ולהוביל מהלכים כמו הכפפת הרבנות הראשית לראש אכ"א, פעולות להשבת חיל החינוך על פני הרבנות וכמובן הובלת פקודת השירות המשותף והשירות המשותף עצמו.

אולם, כל עוד המגמה קיימת ונמשכת, יש להמשיך ולחשוף את המקרים, למנוע חילחול של מגמות הדתה אל הצבא וממנו אל החברה, ולהמשיך במאבק שלנו לשימור הצביון הממלכתי של צה"ל ושל מדינת ישראל"¹.

בכנס השדולה השתתפה סגנית היוה"ל"ם סא"ל אושרת בכר שאמרה במהלך הישיבה שהיא עובדת בקשר צמוד עם 'שדולת הנשים', וכן חשפה סא"ל בכר כי היא עומדת בקשר יומיומי עם מנכ"לית שדולת הנשים מיכל גירא-מרגליות וארגון השמאל "הפורום החילוני":

"יש לנו שיתוף פעולה עם הפורום החילוני וגורמים אזרחיים אחרים שפוקחים את עינינו", אמרה סגנית היוה"ל"ם. "אני ומיכל (מנכ"לית שדולת הנשים) מדברות כל יום, יש בדיחה כזו שחצי מהמשכורת אני צריכה לקבל ממנה".

סא"ל בכר המשיכה והוסיפה כי "רוב מקרי ההדתה מגיעים אלינו והטיפול הוא לא טיפול של אקמול אלא טיפול שורשי"².

כתוצאה ישירה מכינוס השדולה פרסם ראש אכ"א האלוף מוטי אלמוז מכתב שבו הוא קורא לכלל מפקדי צה"ל להימנע מלהעיר על עינינו לבוש והופעה.³

ב. הגשת מתווה הגיור לרוה"מ

בתאריך כ' בסיון תשע"ח (3.6.2018) הגיש שר המשפטים לשעבר משה ניסים לראש הממשלה את המלצות הועדה בראשותו בעניין הגיור.

על פי המלצותיו, יעוגן מעמדו של מערך הגיור בחוק, הסמכות לענייני גיור תוצא מידי הרבנות הראשית והגיור יעשה באופן שטחי ביותר.

המלצות הועדה חמורות ביותר, ויש בהם כדי לפגוע פגיעה של ממש באופייה היהודי של המדינה.

ג. חוק האימוץ

בג"ץ דן בעתירת הארגונים הלהט"בים הדורשים לאפשר לזוגות חד-מיניים לקבל ילד לאימוץ ולהירשם כהוריו. עמדת היועמ"ש אשר הוגשה לבג"ץ תומכת בדרישת הלהט"בים לאפשר אימוץ לבני זוג מאותו מין, ואף לרשום את שני בני הזוג בתעודת הלידה תחת הכותרת "שם ההורה".

בתגובתו לבג"ץ הדגיש היועמ"ש שישנו תזכיר חוק שנמצא בשלבי הכנה מתקדמים, אשר אמור לבטל את התנאי לאימוץ ילד ע"י "איש ואשתו" בלבד.⁴

¹ <https://omerbarlev.co.il/knesset/activity/2018-07-26-14-31-12-425>

² <https://www.20il.co.il/מה-עושה-קצינה-בכירה-בכנס-שמאל-קיצוני-בכ/>

³ <https://omerbarlev.co.il/omermedia/articles/2018-07-31-15-00-26-434>

⁴ <https://www.haaretz.co.il/news/law/1.6308437>

ד. חוק הפונדקאות

הכנסת אישרה בקריאה שניה ושלישית את התיקון לחוק הפונדקאות שהגיש סגן שר הבריאות ליצמן. מדובר בתיקון בעייתי שמאפשר לנשים רווקות עם בעיות פוריות להשתמש בשירותי פונדקאות, ובכך ישנה פגיעה בערך המשפחה, ופתיחת פתח למתן שירותי פונדקאות גם ללהטביים.

יש לציין שעל אף ניסיונות ארגוני הלהט"ב להכניס לתוך החוק עצמו מתן אפשרות לשירותי פונדקאות לאבות יחידים בנוסח הסופי שאושר לא ניתנה אפשרות כזו.⁵

ה. ועדת העתיקות בנושא הכותל

לצורך הכשרת הרחבה הדרומית של הכותל לתפילת הארגונים הרפורמים והקונסרבטיביים, דרש ראש הממשלה מ"ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים", לאשר את תקצוב הרחבת הרחבה.

בעקבות כך, השרות מירי רגב ואיילת שקד התפטרו מן הועדה, הכוללת שלושה שרים בלבד. ראש הממשלה מינה את עצמו ואת השר יובל שטייניץ לחברי הועדה במקומם, והמינוי אושר על ידי הכנסת בכ" תמוז תשע"ח (3.7.2018) ברוב של 48 מול מתנגד.⁶

ב-1 לאוגוסט אישרה הועדה את עבודות השיפוץ ברחבה הדרומית.⁷

ו. חוק הלאום

לאחר דיונים רבים אישרה הכנסת בקריאה שניה ושלישית את חוק הלאום, שביסודו נועד למטרה טובה, אך הנוסח שאושר בסוף הליך החקיקה כולל פגיעה בשמירת השבת הציבורית במדינת ישראל, וכן מהווה בסיס להכרה שיוכלו הרפורמים לתבוע באמצעות בג"ץ ע"י פרשנות סעיפי החוק.⁸

ז. כפית שילוב נשים ברשויות המקומיות

על רקע הצעת חוק שהונחה על שולחן הכנסת. לפיה יחויבו הסיעות הדתיות לשלב נשים במקומות ראשוניים ברשימות לרשויות המקומיות (5529), נערך בכנסת אירוע של "מקומיות 2018" - קואליציה המורכבת מ-26 ארגוני נשים, בקריאה לקידום שילוב נשים ברשויות המקומיות.⁹

ח. סירוב לעבוד ביום המנוחה השבועי

הכנסת אישרה סופית תיקון לחוק שעות עבודה ומנוחה, המאפשר לעובד לסרב לעבוד ביום המנוחה השבועי, במקומות אשר לא קיבלו היתר עבודה בשבת, גם אם אינו אינו דתי.¹⁰

חשוב להדגיש שהצעת החוק בנוסחה המקורי, שלא התקבלה, ביקשה לאפשר לכל עובד, בכל עבודה, לשמור על זכותו להימנע מעבודה בשבת. הנוסח שאושר אינו מאפשר לעובד חילוני לסרב לעבוד במקומות עבודה שקיבלו היתר מיוחד להפעלה בשבת, אלא רק לאדם דתי, כפי שהיה בעבר.

⁵ <https://www.israelhayom.co.il/article/572439>

⁶ <http://main.knesset.gov.il/News/PressReleases/pages/press03.07.18a.aspx>

⁷ <https://news.walla.co.il/item/3177922>

⁸ https://www.mako.co.il/news-law/legal-q3_2018/Article-81cc5d349dd9461004.htm

⁹ https://www.facebook.com/pg/mekomiot2018/about/?ref=page_internal

¹⁰ <https://www.themarker.com/career/1.6120276>

ט. דה-לגיטימציה לרבנות הראשית

נמשך מסע ההכפשה ויצירת דה-לגיטימציה לרבנות הראשית. לדוגמא, בעקבות בקשה לדיון מהיר של מס' חברי כנסת, ערכה ועדת הפנים דיון בו נמתחה ביקורת ומחאה על ההזדרכות שעוברות כלות לפני חתונתן ע"י הרבנות כמקובל¹¹.

י. עידוד "יוצאים בשאלה" מהמגזר החרדי

"השדולה ליוצאי המגזר החרדי", בראשות חה"כ מיכל רוזין וח"כ קארין אלהרר ערכה כינוס בכנסת עם ארגון "יוצאים לשינוי" בקריאה להקצאת משאבים עבור יוצאים בשאלה מהמגזר החרדי¹².

יא. חוק הפרשנות

הצעת "חוק הפרשנות" מבקשת לקבוע שבכל מקום בספר החוקים של מדינת ישראל בו קיים איסור אפליה, יהיה כלול בכך אפליה על רקע זהות מגדרית ונטייה מינית¹³.
ההצעה עלתה להצבעה ע"י האופוזיציה ללא תמיכת הממשלה, אך אושרה בכל זאת בקריאה טרומית במליאת הכנסת בגלל תמיכתם של שני חברי כנסת מהקואליציה (אמיר אוחנה ומירב בן ארי).

¹¹ <http://main.knesset.gov.il/News/PressReleases/Pages/press25.06.18w.aspx>

¹² <https://www.facebook.com/michal.rozin/photos/a.618447481532525.1073741827.617957021581571/1862246803819247/?type=3&theater>

¹³ <https://www.ynet.co.il/articles/0.7340.L-5292297.00.html>

מעקב פעילות פרלמנטרית של חברי כנסת (לא כולל שרים בממשלה¹⁴)

בדו"ח זה לא הצבענו על חברי הכנסת המצטיינים בשמירה על היהדות של המדינה, זאת כתוצאה מהמצב העגום בו נחתם מושב הקיץ של הכנסת. כפי שכתבנו בתחילת הדו"ח מושב זה התאפיין בהיעדר פעילות פרלמנטרית יוזמת מהצד החיובי בעוד מהצד השני קודמו והוכרעו כמה סוגיות משמעותיות הפוגעות בצביון היהודי של המדינה.

ברשימה מופיעים רק ח"כים שחתמו על יותר מהצעת חוק בעייתית אחת

מרכיבי הניקוד	מס' פעילות חיובית
חתימה על הצעת חוק	4
מעבר שלב להצעת חוק	4
הובלת הצעת חוק	2
פעילות בועדות הכנסת	1
הגשת שאילתא	1
שת"פ עם ארגוני יהדות חוץ פרלמנטריים	2
בלימת מהלכים אסטרטגיים	4
שונות	2

מוגש ע"י
מחלקת המחקר של מרכז ליב"ה

מרכז ליב"ה - 'ליבה יהודית בציבוריות הישראלית'
פועל לחיזוק צביונה היהודי של מדינת ישראל: בהסברה, בחקיקה ובפעולות ציבוריות.
למידע, לפעילות ולתרומות:
אתר: www.libayehudit.org **דוא"ל:** libayehudit@gmail.com **טלפון:** 050-5515573
להקמת סניף ליב"ה מקומי או לקבלת עדכון שבועי ניתן לפנות עפ"י הפרטים לעיל.